

॥ अंतरी पेटवू ज्ञानज्योत ॥
उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

बी. ए. द्वितीय वर्ष
विषय - संस्कृत

तिसरे सत्र (Semester III)
चौथे सत्र (Semester IV)

जून २०१४ पासून अंमलात येणारा अभ्यासक्रम

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
बी. ए. द्वितीय वर्ष संस्कृत
पेपर - G-२ - SAN-२३१, SAN-२४१ नाटक व इतिहास
(जून २०१४ पासूनचा अभ्यासक्रम)

नेमलेला अभ्यासक्रम

तिसरे सत्र	-	मालिवकाग्निमित्रम् - कालिदास	गुण ४०
चौथे सत्र	-	साहित्याचा इतिहास	गुण ४०
	-	कवी - वाल्मीकि, व्यास, कालिदास, भास, अश्वघोष बाणभट्ट, भवभूति, शुद्रक, श्रीहर्ष, भारवी अंतर्गत चाचणी	गुण २०

तिसरे सत्र

SAN-२३१ मालिवकाग्निमित्रम् - कालिदास

गुण - ४०

गट अ) अध्ययन व अध्यापनाचे स्वरूप व हेतु	- ०५ तासिका
i) कालिदास या नाटककाराचा परिचय देणे	
ii) संस्कृत रूपकांचे स्वरूप जाणणे	
iii) नाटकाचे काव्यसौंदर्य अभ्यासणे	
गट आ) अध्ययन व अध्यापन	- ३५ तासिका
i) भाषांतर	
ii) ससंदर्भ स्पष्टीकरण	
iii) नाटकीय योजन / व्यक्तीचित्रण	
iv) लेखन शैली व काव्यसौंदर्य	

चौथे सत्र

SAN-२४१ साहित्याचा इतिहास

गुण - ४०

गट अ) अध्ययन व अध्यापनाचे हेतु व वैशिष्ट्ये

- ०५ तासिका

- i) संस्कृत साहित्यातील कवींचा परिचय करवून घेणे
- ii) संस्कृत साहित्याची ओळख करून देणे
- iii) संस्कृत कवींचे योगदान

गट आ) अध्ययन व अध्यापन

- ३५ तासिका

- i) कवींचा परिचय जाणून घेणे
- ii) कवींचा काळ, जीवनपट, काव्यकलाकृती जाणून घेणे
- iii) कवींच्या काव्यांचे अध्ययन करणे

संदर्भ ग्रंथ

१. अभिजात संस्कृत साहित्याचा इतिहास - डॉ. मंजुषा गोखले, डॉ. गौरी माहुलीकर, डॉ. उमा वैद्य, संपा. डॉ. सिंधू डांगे, ऋतायन, मुंबई
२. संस्कृत साहित्याचा सांपत्तिक इतिहास - वि. वा. करंबळेकर, नागपूर-१९५४, प्रकाशक - हिंदु धर्मसंस्कृति मंदीर
३. मालविकाग्निमित्रम् - अरविंद मंगरूळकर, दि. मो. हातवळणे, म. मो. केळकर, द. गं. कोपरकर, देशमुख प्रकाशन, बुधवार पेठ, पुणे-२
४. मालविकाग्निमित्रम् - आर. डी. करमरकर

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
द्वितीय वर्ष कला
विषय - SAN-२३१, SAN-२४१ नाटक व इतिहास

प्रश्नपत्रिका नमुना व गुण विभागणी

वेळ - २ तास

एकूण गुण - ५०

तिसरे सत्र - SAN-२३१ मालविकाग्निमित्रम्

		गुण
प्र. १ ला	- वस्तुनिष्ठ प्रश्न (१० पैकी १०)	१०
प्र. २ रा	- भाषांतर करा (३ पैकी २)	१०
प्र. ३ रा	- ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा. (३ पैकी २)	१०
प्र. ४ था	- दीर्घोत्तरी प्रश्न किंवा विवेचक परिच्छेद (३ पैकी २) अंतर्गत परीक्षा	१०
		====
	एकूण गुण	५०

चौथे सत्र - SAN-२४१ साहित्याचा इतिहास

		गुण
प्र. १ ला	- वस्तुनिष्ठ प्रश्न (१० पैकी १०)	१०
प्र. २ रा	- दीर्घोत्तरी प्रश्न (२ पैकी १)	१०
प्र. ३ रा	- विवेचक परिच्छेद लिहा. (३ पैकी २)	१०
प्र. ४ था	- टीपा द्या. (३ पैकी २) अंतर्गत परीक्षा	१०
		====
	एकूण गुण	५०

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
बी. ए. द्वितीय वर्ष संस्कृत
पेपर - S-१ - SAN-२३२, SAN-२४२ काव्यशास्त्र व अर्थशास्त्र
(जून २०१४ पासूनचा अभ्यासक्रम)

नेमलेला अभ्यासक्रम

तिसरे सत्र - काव्यप्रकाश - उल्लास १, २.१० मधील निवडक अलंकार

१) अलंकार - उपमा (फक्त श्रोती व आर्थी, उपप्रकार नाही), उत्प्रेक्षा, रूपक,
अतिशयोक्ति, अर्थान्तरन्यास, श्लेष, दृष्टान्त, निदर्शना, विभावना, विशेषोक्ति

चौथे सत्र - कौटिल्य अर्थशास्त्र - अधिकरण १ - विनयाधिकार व अधिकरण ६ - मंडलयोनि

तिसरे सत्र -

SAN-२३२ काव्यप्रकाश

गट अ) अध्ययन व अध्यापनाचे हेतू व वैशिष्ट्ये

०५ तासिका

- i) संस्कृत काव्यास्त्राचा परिचय करून घेणे
- ii) काव्यप्रयोजन, हेतू, लक्षण, काव्यभेद जाणणे
- iii) अलंकाराचे महत्त्व जाणणे

गट आ) अध्ययन व अध्यापन

- ३५ तासिका

- i) नेमलेल्या भागाचे भाषांतर
- ii) वाक्यांचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण
- iii) काव्यशास्त्रकारांच्या काव्यलक्षणांचा तुलनात्मक अभ्यास
- iv) अलंकाराचे वर्गीकरण, व्याख्या, उदाहरणे देणे, अभ्यासणे

चौथे सत्र -

SAN-२४२ कौटिल्यअर्थशास्त्र - अधिकरण १ व ६

गट अ) अध्ययन व अध्यापनाचे हेतू व वैशिष्ट्ये

- ०५ तासिका

- i) विनयाधिकरणाचे महत्त्व प्रतिपादन करणे
- ii) प्राचीन काळातील राजासंबंधीचे नियम जाणणे
- iii) राजमंडलाचे स्वरूप अभ्यासणे

गट आ) अध्ययन व अध्यापन

- ३५ तासिका

- i) नेमलेल्या भागाचे भाषांतर
- ii) ससंदर्भ स्पष्टीकरण
- iii) तुलनात्मक अभ्यास
- iv) वर्गीकरण, उदाहरणे

संदर्भ ग्रंथ

१. काव्यप्रकाश - प्रा. नीला सोमलवार
२. काव्यप्रकाश - प्रा. अर्जुन वाडकर
३. काव्यप्रकाश - प्रा. ए. बी. गजेंद्रगडकरी
४. साहित्यदर्पण - कवी विश्वनाथ
५. कौटिल्य अर्थशास्त्र - प्रा. र. प. कंगले
(इंग्रजी व मराठी)

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
द्वितीय वर्ष कला

नेमलेला अभ्यासक्रम - SAN-२३२, SAN-२४२ काव्यशास्त्र व अर्थशास्त्र

प्रश्नपत्रिका नमुना व गुण विभागणी

वेळ - २ तास

एकूण गुण - ४०

तिसरे सत्र - SAN-२३२ काव्यशास्त्र

		गुण
प्र. १ ला	- वस्तुनिष्ठ प्रश्न (१० पैकी १०)	१०
प्र. २ रा	- ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा (३ पैकी २)	१०
प्र. ३ था	- दीर्घात्तरी प्रश्न / विवेचक परिच्छेद (२ पैकी १ / ३ पैकी २)	१०
प्र. ४ था	- अ. अलंकाराची व्याख्या व उदाहरणे (२ पैकी १)	०५
	- आ. अलंकार ओळखून स्पष्ट करा. (२ पैकी १)	०५
	अंतर्गत परीक्षा	१०
		====
	एकूण गुण	५०

चौथे सत्र - SAN-२४२ कौटिल्य अर्थशास्त्र

वेळ - २ तास

एकूण गुण - ४०

		गुण
प्र. १ ला	- वस्तुनिष्ठ प्रश्न (१० पैकी १०)	१०
प्र. २ रा	- ससंदर्भ स्पष्टीकरण (३ पैकी २)	१०
प्र. ३ रा	- विवेचक परिच्छेद (२ पैकी १)	१०
प्र. ४ था	- दीर्घात्तरी प्रश्न	१०
	किंवा	
	टीपा द्या. (३ पैकी २)	
	अंतर्गत परीक्षा	१०
		====
	एकूण गुण	५०

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

बी. ए. द्वितीय वर्ष संस्कृत
पेपर - S-२- SAN-२३३, SAN-२४३ उपनिषद
(जून २०१४ पासूनचा अभ्यासक्रम)

नेमलेला अभ्यासक्रम

तिसरे सत्र	-	कठोपनिषद	गुण ४०
चौथे सत्र	-	तैत्तिरीय उपनिषद	गुण ४०
		अंतर्गत चाचणी	गुण २०

तिसरे सत्र
SAN-२३३ कठोपनिषद

गट अ) अध्ययन व अध्यापनाचे वैशिष्ट्ये व हेतू	०५ तासिका
i) उपनिषदांचे महत्त्व प्रतिपादन करणे	
ii) भारतीय तत्त्वज्ञानात उपनिषदांचे महत्त्व अभ्यासणे	
गट आ) अध्ययन व अध्यापन	३० तासिका
i) नेमलेल्या भागाचे भाषांतर करणे	
ii) संदर्भासहित स्पष्टीकरण	
iii) उपनिषदातील कथा, तत्त्वज्ञान जाणून घेणे	

चौथे सत्र
SAN-२४३ तैत्तिरीय उपनिषद

- गट अ) अध्ययन व अध्यापनाचे हेतू व वैशिष्ट्ये - ०५ तासिका
- i) उपनिषदांचे महत्त्व प्रतिपादन करणे
 - ii) भारतीय तत्त्वज्ञानात उपनिषदांचे महत्त्व
- गट आ) अध्ययन व अध्यापन - ३५ तासिका
- i) भाषांतर
 - ii) वाक्यांचे ससंदर्भ स्पष्टीकरण
 - iii) भाषाशैली
 - iv) सूत्र, भाष्य यांचे स्वरूप

संदर्भ ग्रंथ

१. कठोपनिषद - स्वामी चिन्मयानंद, प्रकाशक - सेन्ट्रल चिन्मय मिशन ट्रस्ट, कानपूर
२. कठोपनिषद - स. कृ. देवधर
३. तैत्तिरीय उपनिषद - एम. आर. देसाई, सुशीला प्रकाशन, कोल्हापूर
४. तैत्तिरीय उपनिषद - गीता प्रेस, गोरखपूर
५. तैत्तिरीय उपनिषद - स. कृ. देवधर

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
द्वितीय वर्ष कला

नेमलेला अभ्यासक्रम - उपनिषद

प्रश्नपत्रिका नमुना व गुण विभागणी

वेळ - २ तास

एकूण गुण - ४०

तिसरे सत्र - SAN-२३३ कठोपनिषद

		गुण
प्र. १ ला	- वस्तुनिष्ठ प्रश्न (१० पैकी १०)	१०
प्र. २ रा	- भाषांतर करा (३ पैकी २)	१०
प्र. ३ रा	- ससंदर्भ स्पष्टीकरण करा (३ पैकी २)	१०
प्र. ४ था	- दीर्घोत्तरी प्रश्न /विवेचक परिच्छेद (३ पैकी २) अंतर्गत परीक्षा	१०
		====
	एकूण गुण	५०

चौथे सत्र - SAN-२४३ तैत्तरीय उपनिषद

वेळ - २ तास

एकूण गुण - ४०

		गुण
प्र. १ ला	- वस्तुनिष्ठ प्रश्न (१० पैकी १०)	१०
प्र. २ रा	- भाषांतर करा (३ पैकी २)	१०
प्र. ३ रा	- ससंदर्भ स्पष्टीकरण (३ पैकी २)	१०
प्र. ४ था	- दीर्घोत्तरी प्रश्न /विवेचक परिच्छेद द्या. (३ पैकी २) अंतर्गत परीक्षा	१०
		====
	एकूण गुण	५०

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव
बी. ए. द्वितीय वर्ष
विषय - संस्कृत
(जून २०१४ पासूनचा अभ्यासक्रम)
समकक्ष अभ्यासक्रम

वर्ग	जुना अभ्यासक्रम	नवीन अभ्यासक्रम जून २०१४ पासून
द्वितीय वर्ष कला	पेपर - G२ SAN २३१, SAN २४१ रूपक व खंडकाव्य तिसरे सत्र - SAN-२३१ मेघदूतम्, मध्यमव्यायोग द्वितीय सत्र - SAN-२४१ कर्णभार, उरूभङ्गम्	पेपर - G२ - SAN २३१, SAN २४१ नाटक व इतिहास तिसरे सत्र - SAN-२३१ मालिकवाग्निमित्रम् - कालिदास चौथे सत्र - SAN-२४१ साहित्याचा इतिहास
	पेपर - S१ SAN २३२, SAN २४२ काव्यशास्त्र तिसरे सत्र - SAN-२३२ उल्लास १ व १० अलंकार चौथे सत्र - SAN-२४२ उल्लास २, ३ व १० अलंकार	पेपर - S१ - SAN २३२, SAN २४२ काव्यशास्त्र व अर्थशास्त्र तिसरे सत्र - SAN-२३२ काव्यशास्त्र चौथे सत्र - SAN-२४२ कौटिल्यअर्थशास्त्र अधिकरण-१ व ६
	पेपर - S२ SAN २३३, SAN २४३ तर्कसंग्रह व ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्य प्रथम सत्र - SAN-२३३ तर्कसंग्रह द्वितीय सत्र - SAN-२४३ ब्रह्मसूत्रशांकरभाष्य (अध्याय १, पाद १)	पेपर - S२ - SAN २३३, SAN २४३ उपनिषद तिसरे सत्र - SAN-२३३ कठोपनिषद चौथे सत्र - SAN-२४३ तैत्तिरीय उपनिषद

उत्तर महाराष्ट्र विद्यापीठ, जळगाव

एस.वाय.बी.ए. संस्कृत

जून २०१४ पासून अंमलात येणार अभ्यासक्रम

रोजगाराच्या उपलब्ध होणा-या संधी

- शाळा व महाविद्यालयांत शिक्षक, प्राध्यापक
- तुलनात्मक भाषेच्या अभ्यासाची संशोधनात संधी
- भाषाशास्त्रीय दृष्टीकोनातून देश, विदेशात संशोधनास संधी
- भाषांतर करण्याचा रोजगार (उदा. आयुर्वेद कंपनी इ.)
- शीलालेख, ताम्रपट, भुर्जपत्र, हस्तलिखित शास्त्रातून पुरातत्त्व विभागात काम करण्याची संधी
- भाषाप्रभुत्व असल्यास आकाशवाणी, दूरदर्शनवरून निवेदक, सूत्रसंचालक रूपाने काम करण्याची संधी
- भाषालिखाणातून वृत्तपत्रातून लेखनाची संधी
- संगणकाद्वारा भाषाविषयक वेगवेगळे सॉफ्टवेअर तयार करण्याची संधी
- मतिमंद मुलांना उच्चारणासाठी संस्कृत भाषेच्या माध्यमातून उच्चारण शुद्धीसाठी वर्ग घेणे
- उत्तम वक्ता होणे
- स्पर्धा परीक्षामध्ये जसे MPSC, UPSC मध्ये संस्कृत मुख्य विषय म्हणून निवड करता येतो.
- भारतीय सैन्यदलात धर्मगुरु पदाकरीता संधी
- भाषाविषयक कोश प्रकल्प निर्मितीमध्ये संधी